

I/2023

39

MILENA NEČÁSKOVÁ RESTAUROVÁNÍ

ČTVRTLETNÍK SEVEROČESKÉHO MUZEA V LIBERCI

Milena Nečásková – restaurování

text: Zuzana Štěpanovičová

Výstava představuje výjimečnou českou restaurátorku s rozsáhlým záběrem realizací. Její doménou je restaurování všech druhů malby včetně mozaiky a komplexní restaurování chrámových interiérů včetně polychromovaných soch. Milena Nečásková se podílela na obnově nejcenějších děl svého druhu nejenom v Čechách, ale i ve střední Evropě, jako je například mozaika Posledního soudu na průčelí katedrály sv. Víta v Praze, nástěnné malby ve Svatováclavské kapli tamtéž či deskové obrazy Mistra Theodorika v kapli sv. Kříže na hradě Karlštejně.

Výstava přibližuje některé základní postupy a otázky restaurování prostřednictvím několika dokončených nebo rozpracovaných obrazů a soch, doprovázených grafickými panely s dokumentací průzkumů a postupů prací. Nad výstavou konající se v roce 150. výročí založení Severočeského muzea převzala záštitu náměstkyně hejtmana Libereckého kraje Květa Vinklátová.

Na výstavě se setkáme i s projekty provedenými týmem restaurátorů, prostřednictvím restaurátorské umělecké společnosti Brandl, kterou

Milena Nečásková spoluzaložila v roce 1991. Z téměř dvou desítek projektů restaurování velkých celků, realizovaných kolektivem Brandl s. r. o. pod vedením Mileny Nečáskové jako hlavní restaurátorky s její přímou účastí na provádění prací, vybíráme obnovu historické budovy Národního muzea v Praze, konkrétně restaurování Panteonu a maleb Julia Mařáka na schodištích. Uvedené restaurátorské práce byly provedené v letech 2015–2019; Milena Nečásková zde navíc pracovala jako hlavní restaurátor pro malby a všechny uměleckořemeslné práce v interiéru budovy. Restaurátorská společnost Brandl obnovila též cyklus nástěnných maleb Tance smrti v hospitálu Kuks, čímž nepochybně přispěla k získání ocenění Grand Prix Europa Nostra, které bylo obnově barokního areálu Kuks v roce 2017 uděleno.

Výstava představuje různé aspekty tohoto nanejvýš kvalifikovaného oboru, který zahrnuje řadu profesí rozmanitého zaměření. Chemie a fyzika jsou základem technologických znalostí a vědomostí o používaných materiálech, společenské vědy zase informují o vývoji uměleckých a řemeslných technik, dějinách jednotlivých druhů umění, ikonografii a dalších nezbytných

znalostech. To všechno by však nestačilo, pokud by restaurátor neměl výtvarné cítění a dostatečně šikovné ruce k provádění jednotlivých úkonů.

Návštěvníci se mohou setkat s ukázkou materiálového průzkumu, který se zabývá použitými materiály a technologickou výstavbou artefaktů, dále s výsledky UV a rentgenového snímkování, s fotografiemi tomografie a digitální kamery v různých spektrálních oblastech elektromagnetického záření ad. Tím vším se získávají exaktní poznatky o datování, technice a autorství, což je na výstavě představeno na obraze zapůjčeném z Oblastní galerie Liberec.

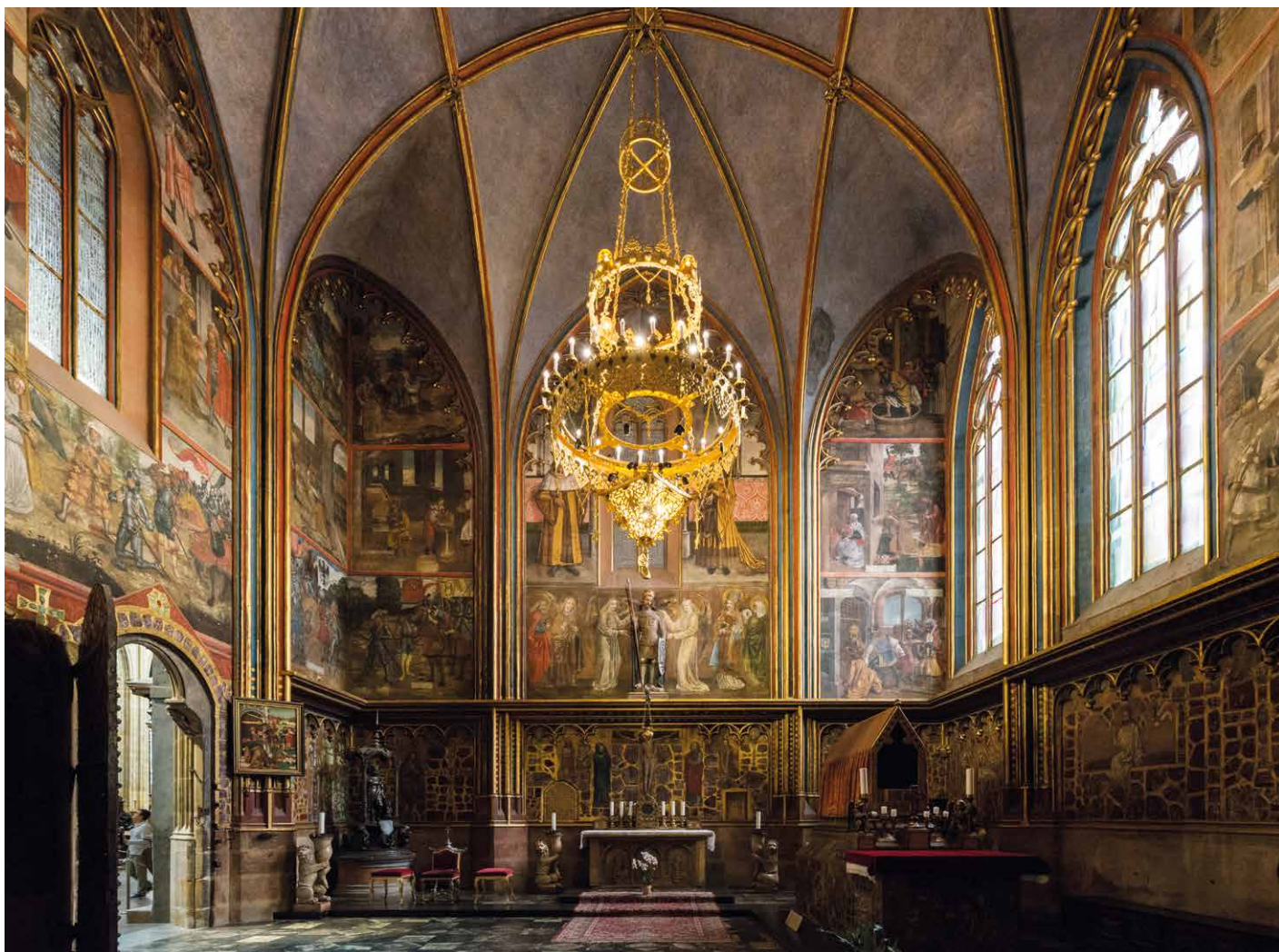
Výstavu předkládáme odborné i široké laické veřejnosti se záměrem pootevřít dveře do dílen starých mistrů a symbolicky nahlédnout pod ruce špičkové restaurátorky Mileny Nečáskové, u níž se spojuje vědeckotechnický průzkum s výtvarným řemeslem a citem pro krásu vytvořenou našimi předky. Připomínka jejích vybraných prací se může stát příspěvkem hlubšího poznávání vývojových i faktografických souvislostí restaurátorské praxe u nás.

Výstava M. Nečáskové v Severočeském muzeu v Liberci

Chrám sv. Víta v Praze

– nástěnné malby ve Svatováclavské kapli

Východní stěna kaple; pod římsou jsou malby ze 14. století, za sochou malby z 15. století; ostatní plochy pokrývá Svatováclavská legenda od Mistra Litoměřického oltáře

Svatováclavská kaple v katedrále sv. Víta na Pražském hradě patří k nejvýznamnějším uměleckým a architektonickým památkám a klenotům středověkého umění. Dolní část výzdoby vznikla za Karla IV. a horní část za vlády Jagellonců. Nejstarší část maleb z doby Karla IV. ve spodním pásu stěn pod římsou vypráví pašijový příběh, nástěnné obrazy rámuji zlatené štukové pásy s pastiglii a leštěné polodrahokamy. Na římsě nad oltářní menzou stojí perlérovská socha sv. Václava, v malbě ji provázejí dva andělé a čtyři patroni Českého království. Tyto postavy maloval neznámý autor krátce po nástupu Jagellonců na český trůn. Tentýž malíř zahájil práce na dvou výjevech z legendy o svatém Václavu, avšak o několik desetiletí později je zcela přemaloval Mistr Litoměřického oltáře, jehož výjevy ze Svatováclavské legendy pokryly i ostatní volné plochy stěn kaple.

Hlavní příčinou poškození maleb ve spodní části kaple je vzlinající voda a solné výkvěty, všude dochází k postupnému uvolňování barevné vrstvy a znečištění provozem. Ve výše položených partiích se vyskytovaly i plísně. Všechny malby byly během doby pozměňovány přemalbami a retušemi. Po desítkách let od předchozího restaurování bylo nutné obnovit retuše velmi četných opadaných míst.

Restaurování bylo příležitostí zkoumat techniku maleb a dát odpověď na několik dlouho nezodpovězených otázek. Byly potvrzeny technické souvislosti mezi malbami za sochou sv. Václava a zakrytými malbami první verze výjevů Svatováclavské legendy. Analýzou pastiglií byla vyvrácena hypotéza o existenci starší vrstvy malby ze 14. století za sochou sv. Václava. Malby na jižní, západní a východní stěně kaple restaurovala restaurátorská společnost Brandl v letech 2006, 2009 a 2011. IR průzkum maleb provedl Jiří Šindelář.

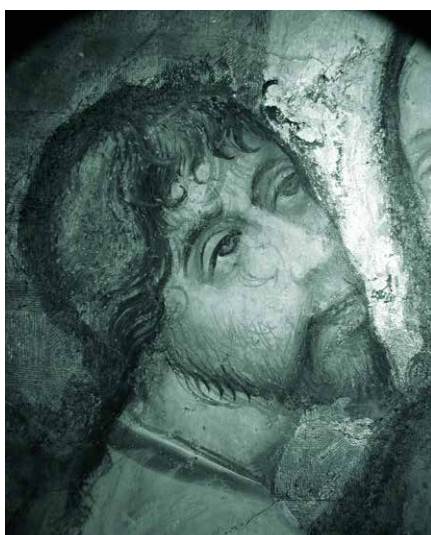
Detail apoštola Jana z výjevu Kristus na hoře Olivetské, stav před restaurováním, uvolněná barevná vrstva

Parléřovská socha sv. Václava a malby andělů a českých patronů z 15. století

Polibek Jidášův, detail malby pašijového cyklu ze 14. století

IR záření zviditelňuje energickou podkresbu malby obličejů Jidáše

Malba anděla z 15. století, u něhož zaujmou dvojí křídla; horní křídla vznikla mladší přemalbou

Detail apoštola Jana po restaurování

Podiven, přítel sv. Václava, vraždí v lázni vraha sv. Václava, stav před restaurováním

Stav po restaurování

Mozaika Posledního soudu na Zlaté bráně katedrály sv. Víta v Praze

Mozaika Posledního soudu na jižním průčelí katedrály sv. Víta v Praze, stav po restaurování

Mozaika Posledního soudu vznikla v letech 1370–1371 po návratu Karla IV. z jeho druhé cesty do Itálie. Autoři mozaiky jsou neznámí, sklo mozaiky bylo vyrobeno v Čechách. Problém ztráty soudržnosti omítek, do nichž byly skleněné

kostky kladeny, byl vyřešen transferem mozaiky koncem 19. století a jejím znovuosazením na původní místo v roce 1910. Ztrátu barevnosti mozaiky způsobenou korozí skla vyřešil uspokojivé až společný projekt Kanceláře prezidenta

republiky a Getty Conservation Institute (GCI) v letech 1991–2000.

Příprava restaurování mozaiky probíhala v letech 1991–1998 hledáním a ověřováním optimální technologie zásahu, za spolupráce několika mezinárodních vědeckých institucí. Restaurování mozaiky bylo provedeno v letech 1998–2000. Projekt koordinovali PhDr. Eliška Fučíková z Kanceláře prezidenta republiky a Dušan Stulík z GCI. Na restaurování mozaiky se podíleli A. a M. Martanovi, M. Nečásková a E. Skarolková.

Mozaika Posledního soudu před restaurováním, stav z roku 1991

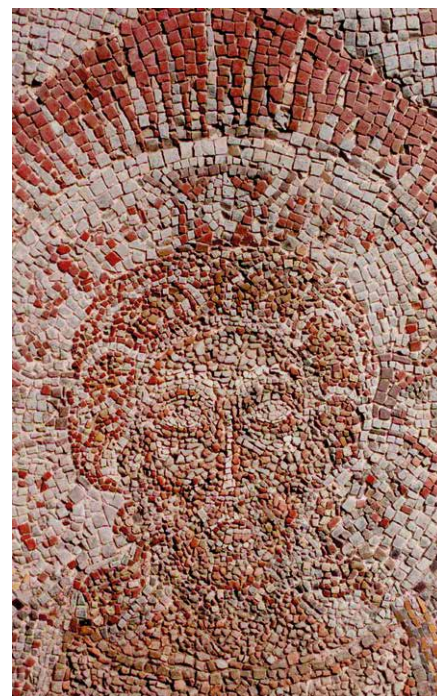
Detail koroze mozaikových skel, stav z roku 1991

Zkoušky konzervačních materiálů byly prováděny v laboratořích a in situ na levém dílu mozaiky

Pravý díl mozaiky po vyčištění od koroze

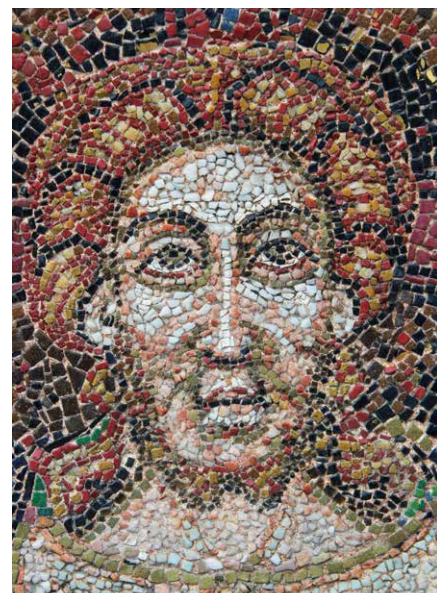
Hlava Krista před restaurováním

Sv. Václav po odstranění koroze, před dozlacením pozadí

Sv. Václav po dozlacení pozadí

Hlava Krista po odstranění koroze

Základními úkony restaurování mozaiky bylo odstranění koroze z povrchu kostek, ochrana povrchu skel sofistikovaným systémem ochranných laků, estetické sjednocení pozadí mozaiky částečnou rekonstrukcí původního zlacení, tmelení trhlin a vytvoření plánu následné údržby díla. Pravidelný monitoring podle stanoveného plánu provádí M. Nečásková ve spolupráci s I. Kučerovou z VŠCHT.

Způsob dokumentace testovacích polí

Schéma mapy mozaiky pro provádění údržby s pozorností ke každé jednotlivé kostce

Deskové malby Svatý biskup v červeném plášti a Svatý rytíř

**Mistr Theodorik – okruh (?) • Praha
1360–1364 • Olejová tempera
a zbytky zlacení na bukové desce,
rozměry s rámem 117 × 87 cm,
114 × 94 cm • Karlštejn, kaple
Svatého Kříže • NPÚ – Územní
odborné pracoviště středních Čech,
inv. č. KA 3701/93 (Sv. biskup) a KA
3774/63 (Sv. rytíř) • Restaurovala
M. Nečásková v letech 1993 a 1996**

Na obnově unikátního souboru maleb Mistra Theodorika čítajícího 129 deskových maleb se podílela více než desítka restaurátorů. Většinu maleb restaurovali restaurátoři z ateliéru Národní galerie v Praze, menší část další restaurátoři. M. Nečásková restaurovala dvě malby, v roce 1993 malbu Svatého biskupa v červeném plášti a o tři roky později malbu Svatého rytíře. Obraz Sv. rytíře patřil k nejvíce poškozeným dílům celého souboru. Malba rytířova obličej byla již v minulosti z podstatné části opadaná a oškrábaná. Po odstranění rozsáhlých neutrálních tmelů z předchozí opravy se podařilo nalézt významné zbytky černé podkresby vymezující rysy ideálního portrétu. Na základě těchto stop bylo dohodnuto chybějící část obličeje rekonstruovat, a to snadno odstranitelnou temperou s jemně strukturovaným rukopisem tak, aby bylo možno rekonstrukci snadno odlišit od originálu.

Technika malby Mistra Theodorika byla výrazně odlišná od ostatních českých soudobých gotických maleb, které většinou vznikaly v návaznosti na italské malířské školy. Typickou posloupaností výstavby podkladů a vlastní malby dokumentuje nábrus vzorku odebraného z červeného pláště Sv. biskupa. Na vrstvu šedého a bílého podkladu provedl Mistr Theodorik černou podkresbu štětcem, kterou překryl polotransparentní vrstvou olovnaté běloby. Následovala vlastní malba provedená většinou jen v jedné vrstvě, na daném vzorku ve dvou červených vrstvách, s tmavší svrchní lazurou. Charakteristické je také zdobení pozadí tlačnými zlacenými dekory (pastiglii).

Svatý biskup v červeném plášti

Svatý rytíř, stav po vytmelení

Nábrus vzorku z šatu Svatého biskupa

Triptych s Klaněním tří králů

**Geertgen tot Sint Jans • 80.–90.
léta 15. století • Olejomalba na
dubové desce, hlavní deska 111
× 65,5 cm, postranní křídla 71
× 38,7 cm a 70,8 × 38,8 cm •
Ve sbírce Pražského hradu doložený
od roku 1695 • Restaurovala
M. Nečásková v roce 2010**

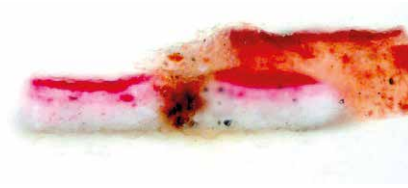
Záhadný autor triptychu působil v klášteře johanitů v Haagu a zemřel někdy v 90. letech 15. století. Zanechal po sobě zhruba desítku maleb, většinou s tématem Klanění králů, později několi-krát kopírovaných.

Triptych se nedochoval v úplnosti. Ztracená je odštípnutá levá část střední desky s postavou Josefa a zkrácena na výšku byla obě zavírací postranní křídla, zobrazující donátory se sv. Bravem a sv. Hadriánem na líci a Pannu Marii a archanděla Gabriela na rubu. V roce 2008 byla jako pravděpodobný výřez ze ztracené části triptychu identifikována malba hlavy starce (sv. Josefa) ze sbírek historického muzea ve Frankfurtu nad Mohanem.

Součástí restaurování triptychu byl podrobný průzkum autorské techniky malby, který potvrdil její autenticitu, rámcovou dataci a příslušnost dochovaných tří desek k jednomu původně většmu celku.

Postup snímání laků

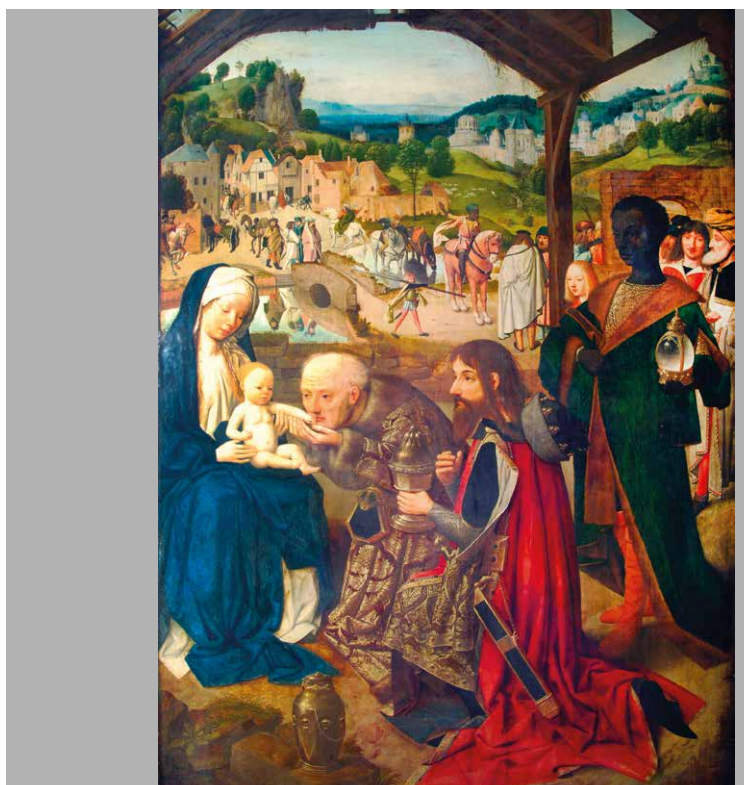
Nábrus vzorku z Hadriánova pláště ukazuje techniku malby ve vrstvách, s charakteristickými dobovými pigmenty typu kermes a košenila a stopou podkresby

Neznámý donátor triptychu, detail rukopisu

RTG snímek hlavního motivu

Triptych s Klaněním tří králů, dochované části neúplné kompozice

Socha sv. Anny Samotřetí

**Neznámý autor • 1480–1500 •
Polychromovaná, zlacená a stříbřená dřevorezba, v. 133 cm
• Provenience: kostel sv. Anny
v Sedleci u Karlových Varů •
Vlastník památky: ŘK farnost Stará
Role • Rejstříkové číslo seznamu
KP: 27957/4-1024 • Restaurovala
M. Nečásková v roce 2016
ve spolupráci s N. Březinovou**

Pozdně gotické sousoší sv. Anny s Pannou Marií a Ježíškem z poutního kostela sv. Anny v Sedleci se nedochovalo v úplnosti. Dílo prošlo řadou pozdějších úprav a poslední přemalba z počátku 20. století zcela degradovala jeho estetickou kvalitu. Dřevo sousoší bylo silně narušené červotočem a polychromie opadávala v tvrdých šupinách. Sesychající se syntetické tmely v hmotě rozpadajícího dřeva trhaly jeho nesoudržnou hmotu. Prvním úkonem restaurování bylo odstranění pozdějších tmelů a důkladné zpevnění hmoty dřeva roztokem akrylátu. Restaurátorským průzkumem byla zjištěna posloupnost a stav dochování povrchových úprav společně se značnou mírou poškození dřeva. Ukázalo se, že původní povrchová úprava sousoší, která obsahovala i zlacení a lazurované stříbření, se dochovala jen ve zlomcích. Nad ní bylo několik dalších barevných úprav s typickými dobovými pigmenty. Bylo dohodnuto prezentovat druhou nejstarší povrchovou úpravu, která je pravděpodobně barokní a souvisí se stávajícím dobře dochovaným zlacením pláště. Při retuši byl brán zřetel na neúplnost dochování barevných vrstev, proto nebyly rekonstruovány větší nedochované plochy a retuš sceluje povrchovou úpravu pouze minimálně.

Po restaurování

Opadávající novodobá polychromie

RTG snímek, přemalba stínů starší vrstvy, patrná krakeláž staré křídly a hřebíky neodborné opravy

Odpočinek na útěku do Egypta

Jakub Pischel • Z cyklu Ze života sv. Rodiny, který byl namalován pro bývalý augustinánský klášter v Havlíčkově Brodě • 1756
• Olej, plátno • Vlastník: Město Havlíčkův Brod • Restauruje M. Nečásková a J. Stöckl

Obraz náleží do souboru čtyřiceti čtyř lunet, které byly umístěné v bývalé křížové chodbě kláštera a zobrazovaly výjevy ze života sv. Rodiny a ze života sv. Augustina. Lunetové obrazy dlouhodobě uskladněné mimo klášter ve zcela nevhodných podmínkách byly v dezolátním stavu. Zkřehlá plátna byla potřhaná, napínací rámy se bortily. Barevná vrstva potměněla opakovaně

nanášenými laky, přemalbami a zalakovanými nečistotami. Úpadek děl prohloubily diletantské opravy hrubými záplatami a přemalby. I přes svůj stav však v roce 2006 byly prohlášeny za kulturní památku. Postupné restaurování lunet bylo zahájeno po roce 2000 několika restaurátory. Po vyčištění rubů pláten a ošetření proti biologickému napadení byly sejmuty záplaty a byla

provedena strukturální konsolidace plátna nažehlením na nové lněné plátno. Po vyrovnání miskovitých krakel barevné vrstvy následuje snímání ztmavlých starých laků a přemaleb, napnutí na pevné nové nebo opravené napínací rámy, tmelení a retuš defektů s konzervací barevné vrstvy novým lakováním.

Stav před restaurováním

Stav během restaurování; po konsolidaci plátna a barevné vrstvy a sondážním průzkumu

Zámek Jemniště

– objevy neznámých fresek

Pád Faethonův • Felix Anton Scheffler • 1754 • Freska • Strop nad schodištěm zámku • Objev, odkrytí a restaurování provedla M. Nečásková v letech 1993–1994

V zámku postaveném v letech 1724–1725 byl náhodně objeven nízký mezistropní prostor ukrývající rozsáhlý fragment dokonale dochované pozdně barokní fresky s výjevem Faethonova pádu. Úkolem restaurátorky bylo fotograficky zdokumentovat špatně přístupnou malbu, provést průzkum její techniky a porovnat ji s malbou Václava Vavřince Reinera z presbyteria kaple zámku. Oba malíři používali prakticky stejné technické postupy v malbě i jejím převodu ze skici nebo kartonu na zeď, podstatně se však lišili v rukopisu.

Mezistropní prostor vznikl asi v 80. letech 18. století při přestavbě monumentálního schodiště, jehož rozlehlá horní podesta a ochoz byly odděleny příčkami. V místnosti vzniklé z podesty byl snížen strop. Ze způsobu přestavby bylo možno vyvodit, že freska pravděpodobně pokračuje i nad dnešním zmenšeným půdorysem schodiště, a tam také tato malba byla pod bílou přemalbou následně objevena, odkryta a restaurována. Celkem se tedy dochovaly asi dvě třetiny původní fresky, která měřila cca 55 m². Přístupná je jen část nad schodištěm představující truchlícího boha Héliu a čtyřspřeží s Hádem a Persefonou vyjíždějící z podsvětí. Jako autor fresky byl určen Felix Anton Scheffler, který po požáru zámku v roce 1754 vytvořil velkou nástropní malbu hlavního sálu Shromáždění olympských bohů a též fresku na klenbě hlavní lodi zámecké kaple.

Fragment fresky z mezistropního prostoru nad bývalou podestou schodiště, složený z dílčích fotografií

Detail Hádi a Persefony, stav po odkryvu

Část fresky dochovaná na stropě dnešního prostoru schodiště

Pohled do mezistropního prostoru

Kůň z Hádova spřežení, stav po restaurování

Nástěnné malby s cyklem obrazů Tanec smrti

**Neznámý autor • Hospitál Kuks
– chodba v přízemí severního křídla
• 1720–1730 • Vápenné secco,
44 obrazů, jednotlivé obrazy
ca 240 × 240 cm a další nástěnné
malby v kapli a lékárně • Malby
jako celek byly restaurované
v letech 2012–2015 kolektivem
restaurátorů společnosti Brandl**

Hospitál v Kuksu jako domov pro přestárlé veterány se stavěl v letech 1707–1717 na podnět Františka Antonína Šporka. Nástěnné malby neznámého autora ilustrující renesanční báseň Tanec smrti ze 16. století vznikly ve 20. letech 18. století podle dřevorytů Hanse Holbeina. Kvůli epidemii tyfu byly však už o několik desítek let později hrubě sedřeny, seškrabány a zabíleny vápnem. Zbytky obrazů byly objeveny koncem 20. století. Jejich tématem je rovnost lidí před smrtí, demonstrována výjevy věnovanými různým lidským stavům a povoláním. Těžiště restaurování těžce poškozených maleb spočívalo v retuších, které se pokusily zčistitelně jednotlivé scény a zároveň zachovat autenticitu dochovaného. Estetickým cílem restaurování bylo sjednotit dochované fragmenty decentní retuší v lokálních tónech natolik, aby byla zřejmá alespoň základní kompozice výjevů a jejich barevnost. Nikde nebyla doplňována zaniklá kresba. Míra retuše byla průběžně konzultována s odbornou komisí Národního památkového ústavu. Restaurátorská koncepce zahrnuje nejen nástěnné malby, ale i texty a původní výmalby na přilehlých plochách obrazů.

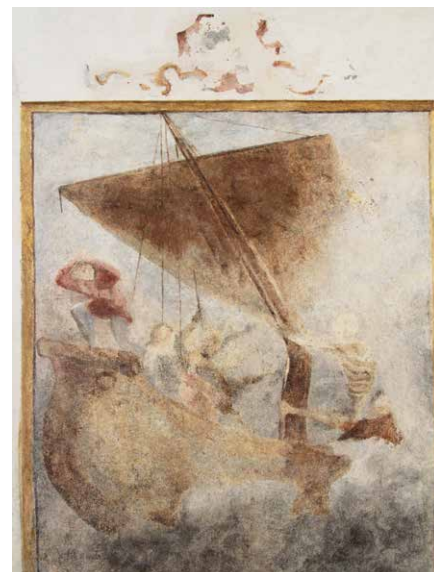
Restaurováním došlo k výraznému výtvarnému a památkovému zhodnocení celého barokního areálu Kuks, který v roce 2017 získal cenu Europa Nostra – nejvyšší evropské ocenění v oblasti kulturního dědictví.

Hans Lützelburger podle Hanse Holbeina ml., Mořeplavec, dřevoryt, ilustrace k jedné sloce básně Tanec smrti, NGA Washington, 1943.3.4842

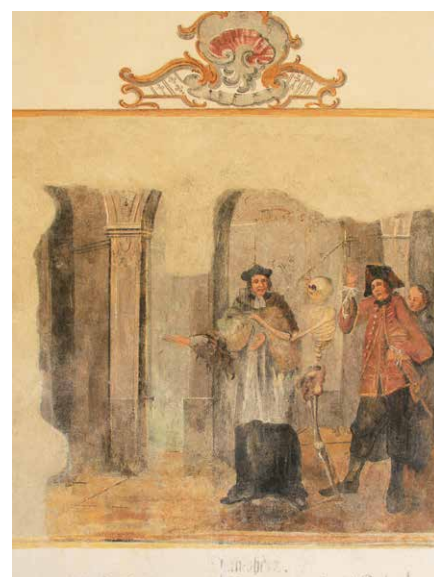
Mořeplavec, malba v chodbě v hospitálu Kuks, stav po odkryvu a vytmelení

Mořeplavec, stav po restaurování

Detail malby Kanovníci se zachovaným autorským rukopisem

Kanovníci po restaurování

Chodba s cyklem Tanec smrti po restaurování

Interiér chrámu Nanebevzetí Panny Marie v Polné

Chrám vznikl v letech 1699–1707 podle plánů architekta Domenica d'Angeli, stavebníky byli Leopold Ignác z Dietrichsteinu s manželkou. Na výzdobě se podíleli štukatéři z dílny rodiny Corbellini, německý malíř fresek Jonas Drentwelt a další umělci. Chrám patří k největším v České republice je přehlídkou sochařského, štukatérského, malířského a štafířského umění. Jeho

devět oltářů vyniká tvarovou invencí a jsou pokladnicí různých povrchových úprav. V roce 2008 se stal národní kulturní památkou. Interiér chrámu byl komplexně restaurován společností Brandl z programu zachrany architektonického dědictví v letech 2002–2018. Z jiných programů byly souběžně restaurovány obrazy, literátské varhany a další mobiliář kostela.

Větrací otvor v klenbě se záklopem
ve formě stříbřeného měsíce

Pohled do kostela během prací

Pohled do presbytáře chrámu po restaurování

Střed oltáře Čtrnácti sv. Pomocníků
po restaurování

Oltář sv. Jana Křtitele po restaurování

Střed hlavního oltáře s obrazem Nanebevzetí
Panny Marie od Martina Altomonte

Socha anděla z oblouku nad varhanní kruchtou

Kopie, replika a rekonstrukce

Hlavní oltář sv. Bartoloměje ve Smolnici, 2007

Přípravná podkresba volné repliky ukradeného oltářního obrazu byla zhotovena na základě amatérského filmového záznamu

Restauroval kolektiv Brandl s. r. o.; repliku namalovala M. Nečásková

Stav oloupeného barokního oltáře sv. Barbory ve Valči, 2010

Kompozice repliky zcizeného obrazu sv. Barbory vycházela z černobílé fotografie interiéru kostela; pro barevnost a rukopis byl vzorem obraz sv. Kateřiny z protějškového oltáře

Oltář sv. Barbory po restaurování s replikami obrazu a řezbářské výzdoby

M. Nečásková při vytváření kopií malovaných pláten, která sloužila jako fotografická pozadí v historickém fotografickém ateliéru; ze sbírek Národního technického muzea v Praze

Replika ukradeného reliéfu, Prackovice

Interiér kostela Nanebevzetí Panny Marie v Oseku

Cisterciácký klášter založený v roce 1191 a v Oseku umístěný od roku 1196 prošel velkorysou barokní přestavbou v letech 1711–1720. Tehdejší význam a bohatství kláštera se odráží v nádhře a promyšlené ikonografii nové výzdoby opatského kostela, ve jménech slavných tvůrců maleb, soch a štuků i v míře zlacení a nákladné technice umělého mramoru, z něhož jsou vytvořeny všechny oltáře. Autory fresek jsou Václav Vavřinec Reiner a Jan Jakub ze Steinfelsu, štuková výzdoba je dílem mistrů a dílny rodiny Corbellini. Mezi autory oltářních obrazů nacházíme Václava Vavřince Reinera, Jana Kryštofa Lišku a Michaela Leopolda Willmanna. Dřevěné sochy řezal Franz Anton Kuen. Chrám patří k nejvýznamnějším středoevropským památkám klášterní architektury.

Zanedbaný a poničený interiér kostela se po pádu totality nacházel v havarijním stavu. Prvních významnějších oprav se dočkal s dočasnou obnovou řádového života. Komplexní restaurování interiéru bylo realizováno až v rámci projektu IROP v letech 2019–2022 kolektivem restaurátorů společnosti Brandl.

Pohled na klenbu lodi směrem k hlavnímu oltáři, stav před a po restaurování

Freska andělka po vyčištění a vytmelení

Freska andělka po retuši

Nástavec hlavního oltáře po restaurování

Klenba hlavní lodi po restaurování

Apoštol Jan ze sousoší Ukřižování

**Neznámý autor • 1713–1719 •
Původní umístění: zbořený kostel
v Novém Sedle nad Bílinou • Poly-
chromovaná zlacená a stříbřená
dřevořezba • v. 178 cm • Vlastník:
Klášter cisterciáků v Oseku •
Současné umístění: klášterní
kostel Nanebevzetí Panny Marie
v Oseku • Restaurovala M.
Nečásková v roce 2021**

Socha je součástí skupiny Kalvárie, z níž je v klášterním kostele prezentována ještě socha Bolestné Panny Marie. U obou soch se pod novější olejovou lazurou dochovala značně odřená původní povrchová úprava, jejímž základem je lazurované stříbření se zlacenými doplňky. Stříbření bylo značně zoxidované a otřené, poškozené škrábanci z někdejšího čištění.

Po konzervaci dřeva proti biologickému napadení byla odstraněna novodobá barevná lazura a bylo vyčištěno původní stříbření a zlacení. Sejmuty byly také staré, nesouvisle dochované šelakové přetahy. Po vytmelení poškozených míst a doplnění podkladů bylo otřené zlacení a stříbření na akcentech doplněno plátkovým zlatem a stříbrem. Na méně poškozených plochách bylo stříbření sceleno retuší stříbrným prachem v šelaku. Nové stříbření bylo mírně patinováno otěrem a ochráněno šelakem proti oxidaci. Na závěr byly na stříbření rekonstruovány lazury v původní barevnosti, podle dochovaných zbytků.

Stav po restaurování

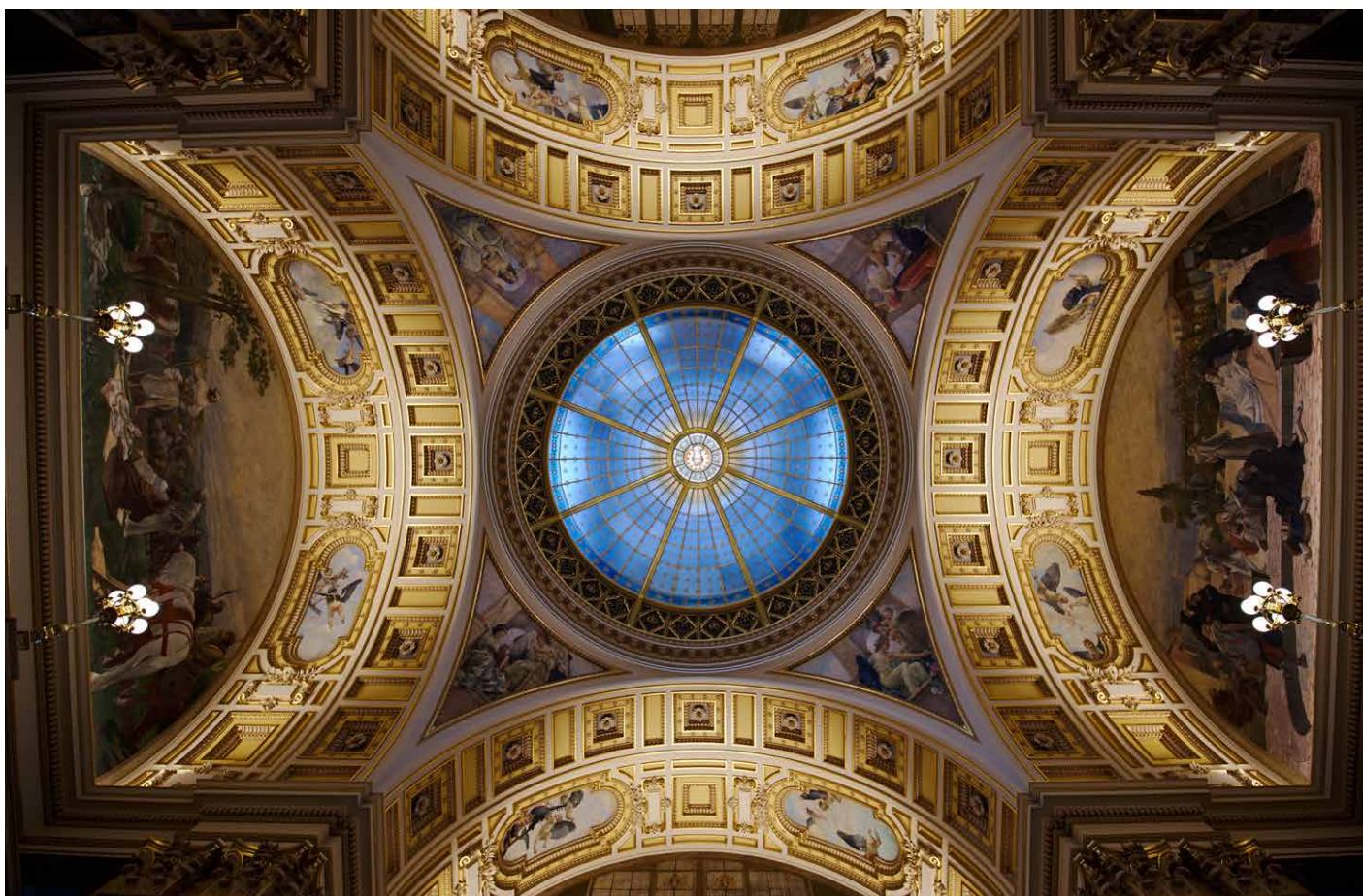

Čištění malby inkarnátu

Bolestná Panna Marie ze sousoší Ukřižování (detail) před a po restaurování

Historická budova Národního muzea v Praze

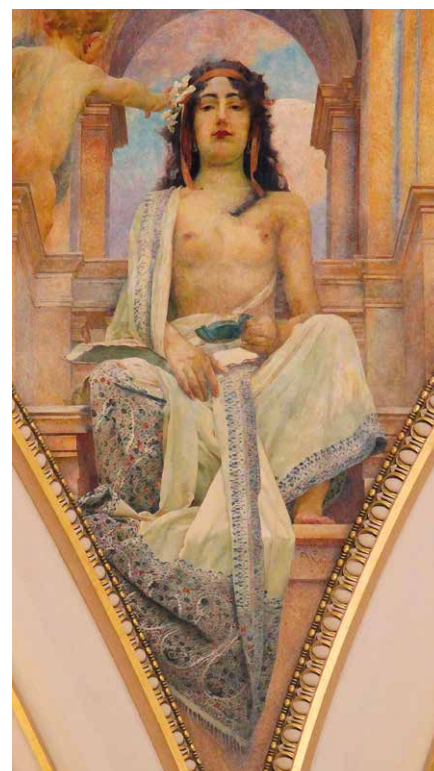
Pohled do kopule Panteonu, stav po restaurování

Národní hrdost a sebevědomí, získané národním osvobozením, růstem hospodářství i šířící se vzdělaností, vyústily koncem 19. století, nedlouho po stavbě Národního divadla, v monumentální projekt Národního muzea. Panteon, hlavní reprezentativní prostor budovy navržený architektem Josefem Schulzem, vyzdobili na přelomu 19. a 20. století malbami Václav Brožík, František Ženíšek a Vojtěch Hynais. Obnova budovy muzea, po více

než století provozu nezbytná, přinesla restaurátorům vedle úcty k dílu předků také vzácnou příležitost podrobně poznat a porovnat techniku malby zúčastněných mistrů. Anonymní zůstává autorství obrovského množství špičkových uměleckořemeslných prací na dekorativně malířsky zpracovaných plochách, zlacení a umělém mramoru. Panteon byl restaurován společností Brandl v letech 2015–2019.

Hynaisova alegorie Vědy poškozená dlouhodobým zatékáním

Alegorie Vědy, stav po restaurování

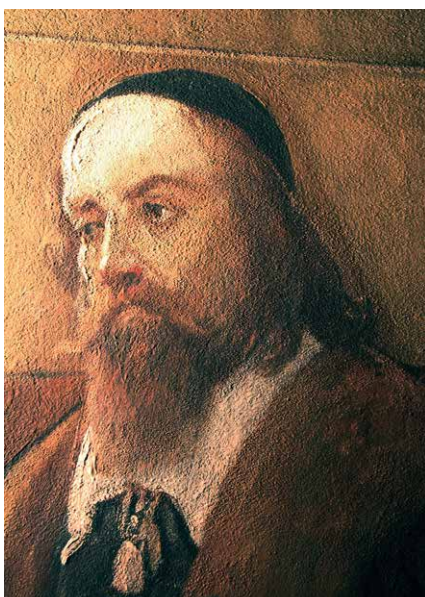
Václav Brožík, Jan Ámos Komenský předkládá městské radě v Amsterdamu své didaktické plány

František Ženíšek, Sv. Metoděj diktuje staroslověnský překlad Nového zákona

Ženíškův Přemysl Oráč v průběhu čištění malby

Detail pevnější Brožíkovy malby J. Á. Komenského

Staré ztmavlé retuše na Hynaisově malbě

Severočeské muzeum v Liberci

Vojevůdce

Neznámý autor • Rakousko, 18. století • Polychromovaná zlacená a stříbřená dřevořezba • v. 69 cm • Severočeské muzeum v Liberci, DS 312 • Restauruje M. Nečásková

Socha je poctou vítězi nad Turky, jak napovídá saracénská šavle pod nohama bojovníka. Dalšími atributy jsou vítězné zbraně, luk, meč na boku a další zlomek v jeho pravé ruce. Mračno oblaků, na nichž bojovník stojí, i okřídlená hlavička andělka napovídají, že ve válkách s Turky nešlo jen o mocenské rozdělení Evropy, ale také o vítězství křesťanství.

Socha byla v minulosti uskladněná v příliš suchém prostředí, a proto se v šupinách uvolnila a zčásti opadala její povrchová úprava. Tento úpadek se někdo pokusil zastavit přetřením sochy hustou fermeží. Důsledkem bylo ztmavnutí povrchu a zachycení silné vrstvy prachu do pomalu schnoucího nátěru. Sondážním průzkumem byly zjištěny ještě bílé přemalby původního stříbření krejzlíku a manžet vojevůdce. Uvolněná polychromie byla upevněna roztokem akrylátu a na části sochy byl sejmut starý fermezový nátěr i lokální přemalby. Po vytmelení opadlých míst byla na očištěné části sochy vyretušována poškozená barevná vrstva a plátkovými kovy bylo doplněno odpadlé zlacení a stříbření. Stříbření bylo scelováno také stříbrným prachem v šelaku.

Exponát demonstruje rozdíl povrchových úprav při převzetí a po restaurování, v běžné praxi se ovšem provádějí úkony v logické posloupnosti na celém povrchu díla.

Vojevůdce, stav před restaurováním

Sondážní průzkum, postup čištění

Tmelení opadlých míst

Svatý Jan, stav po tmelení

Svatý Jan

Neznámý autor • Čechy, 19. století • Polychromovaná dřevořezba, zlacení • v. 82 cm • Severočeské muzeum v Liberci, DS 170 • Restauraovala M. Nečásková v roce 2021, dořezby J. Stehlík

Polychromovaná dřevořezba se zlacenými doplňky se dochovala téměř v úplnosti. Chyběly tři prsty, špička nosu a malý úlomek drapérie. Polychromie byla evidentně druhotná, silně znečištěná a na mnoha místech uvolněná v rozlehlých puchýřích. Na řadě míst byla opadaná. Socha byla dvakrát plošně přemalována, zlacení bylo obnoveno bronzem. Přemalby v základním rozvrhu respektovaly původní barevnost, ale postrádaly barevnou modelaci. Původní polychromii spodního šatu tvoří tmavá zeleň

v odstupňovaných tónech. Laboratorním průzkumem bylo prokázáno, že jde o mědnatou zeleň, malachit. Původní zlacení bylo setřeno a dochované jen ve zbytcích.

Byly sejmuty přemalby a dořezány olámané detaily modelace. Po vytmelení poškozených míst byla scelena původní barevná úprava a doplněno téměř zaniklé původní zlacení plátkovým zlatem, jež bylo patinováno otěrem.

Panna Marie jako Immaculata

Žena oděná sluncem stojící na srpku měsíce s korunou dvanácti hvězd kolem hlavy

Neznámý autor • Čechy, 18. století • Polychromovaná dřevorezba, zlacení • v. 105 cm • Severočeské muzeum v Liberci, DS 123 • Restauruje M. Nečásková

Socha byla v náleзовé situaci v dezolátním stavu. Její povrch byl velmi silně znečištěný, chyběly části řezby, polychromie byla uvolněná v celé ploše, opadávala a zčásti již byla opadaná.

Na výstavě je prezentovaná po upevnění polychromie, základním očištění povrchu a po provedení průzkumu stratigrafie a jakosti povrchových úprav. Původní barevná úprava sestávala z tělového tónu inkarnátu se světle hnědými vlasy a leštěné běli na spodním rouchu. Líc pláště je zlacený, s rytou kresbou na lemu, rub pláště je stříbřený. Část koule symbolizující svět a had byly stříbřené, stříbření zoxidovalo. Inkarnát, vlasy a spodní roucho byly přemalované hutnou olejovou barvou, přemalba respektuje původní barevný rozvrh. Zlacení bylo na některých místech opravováno bronzovou barvou, stříbření hliníkem.

Stav během restaurování po upevnění polychromie a sondážním průzkumu

Svatá Barbora

Patronka horníků, architektů a dalších stavebních profesí, dělostřelců ad.

Neznámý autor • Čechy, 2. pol. 18. století • Polychromovaná dřevorezba, zlacení • v. 90 cm • Severočeské muzeum v Liberci, DS 117 • Restaurovala M. Nečásková v roce 2021, dořezby J. Stehlík

Původní polychromie byla na šatu a soklu přemalována olejovou lazurou a kolorit dále deformovaly ztmavlé laky. Chyběly tři prsty a část soklu. Původní zlacení na kalichu se dochovalo jen ve stopách. Povrch byl znečištěný. Přemalba a ztmavlé laky byly sejmuty a byly dořezány odložené prsty. Odložená část soklu se zakončením drapérie dořezávána nebyla, protože její původní tvar není odvoditelný. Po vytmelení poškozených míst byla polychromie scelena retuší a povrch byl zalakován. Zlacení bylo doplněno dukátovým plátkovým zlatem na lemu roucha, kde bylo lépe zachované než na kalichu. Dochované zbytky zlacení na kalichu byly zdůrazněny jemnou retuší pozlaceným bronzovým prachem.

Stav po restaurování

Zvěstování Panně Marii

Neznámý autor • Severní Čechy, před 1750 • Podmalba na tabulovém skle • 33,8 × 26,7 cm • Původní provenience: sbírka libereckého děkana Antona Ignaze Kopsche • Severočeské muzeum v Liberci, S 4914 • Restaurovala M. Nečásková v letech 2022–2023

Dílo je kvalitní ukázkou rozšířené a oblíbené techniky podmaleb na skle, které byly zhruba od poloviny 18. století projevem lidové zbožnosti a svojí výraznou barevností oživovaly mnoho venkovských interiérů. Vystavená podmalba byla převzata rozbitá na 15 střeptů, přilepených křehkou lepicí páskou ke kartonu polepenému novinami. Olejem pojená barevná vrstva byla zkrěhlá a oddělovala se v šupinách. Prvním krokem restaurování bylo důkladné upevnění šupin malby roztokem akrylátu. Následovalo oboustranné čištění skel i barevné vrstvy a retuš opadaných míst na prosvětlovacím stole. Střepty byly slepeny epoxidovým lepidlem a celek byl adjustován spolu s odkyseleným podložním kartonem do rámečku, zhotoveného podle podobných dochovaných děl.

Foto po restaurování viz zadní strana.

Stav před restaurováním

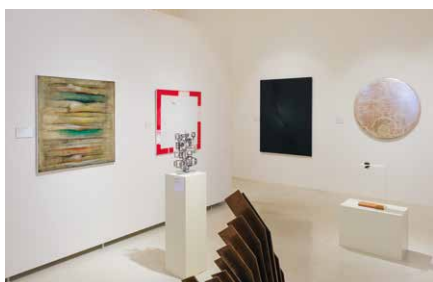
Rub podmalby po uvolnění střeptů

Spolupráce s Oblastní galerií Liberec

Patrně nejdelší spolupráce restaurátorky s institucí pamětového typu se rozvinula s Oblastní galerií Liberec, a to již na počátku osmdesátých let 20. století. Jednalo se o různorodou spolupráci na restaurování především obrazové, ale mimořádně i sochařské sbírky, čítající ročně několik jednotek nebo až desítek kusů. V devadesátých letech 20. století liberecká galerie pracovala na vydání sbírkových katalogů: v roce 1995 byl vydán katalog nizozemského malířství 16.-18. století, v roce 1997 katalog německého a rakouského malířství a v roce 2002 katalog francouzského malířství. Vydání katalogu vždy doprovázelo vystavení příslušné sbírky, a tak rukama restaurátorky prošly postupně téměř všechny obrazy uvedených kolekcí, ať již s cílem průzkumu či samotného restaurování. Samozřejmě se též průběžně restaurovaly obrazy českých malířů včetně legendární Stromovky Antonína Slavička.

Vzhledem k atraktivitě svých sbírkových fondů byla liberecká galerie často žádaná o zapůjčení svých děl do českých, ale i zahraničních institucí v Německu, Holandsku, Rakousku, Francii, Japonsku aj. Aby galerie mohla dostát všem žádostem, M. Nečasová prováděla pravidelné restaurátorské kontroly a údržbu obrazů. Další období, které znamenalo zintenzivnění spolupráce mezi libereckou galerií a restaurátorkou, bylo v letech 2012–2013, kdy se vedle výstavy Mladí lvi v kleci (umělecké skupiny německy hovořících výtvarníků z Čech, Moravy a Slezska v meziválečném období) připravovaly pro novou budovu Lázní tři nové stálé expozice: Na vlnách umění – umění českých zemí od počátku novověku po současnost, Heinrich von Liebieg, sběratel a mecenáš (německé, rakouské a francouzské malířství 19. století doplněné o ukázky z kolekce uměleckořemeslných předmětů z Liebiegovy sbírky) a Zlatý věk nizozemského malířství (nizozemské malířství 16.-18. století).

Vystavený obraz Pobřeží krajina byl vybrán jako ukázka důležitosti restaurátorského průzkumu, který prokázal, že obraz dříve považovaný za dílo vzniklé v 17. století byl ve skutečnosti namalován až o dvě století později.

Pohled do stálé expozice Na vlnách umění
– umění českých zemí od počátku
novověku po současnost

Antonín Slaviček, Stromovka, 1907, olej, plátno, 165,5 × 192 cm

Eugène Boudin, Camaret. Zátoka. Odliv, 1871,
olej, plátno, 40,5 × 65,5 cm

Flámský malíř 1. poloviny 17. století, Stavba babylonské věže,
olej, deska, 49,7 × 74,1 cm

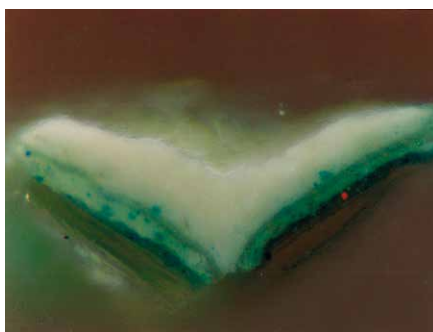
Hugo Charlemont, Jízda autem, olej, deska, 1900, 42 × 70,5 cm

Pobřežní krajina s bárkami

Neznámý malíř činný v 2. polovině 19. století • Dřívější datování přelom 17. a 18. století, nizozemské nebo vlámské provenience • Olej, dubová deska, 62,5 × 88 cm • Oblastní galerie Liberec, O 1249 • Technologický průzkum a následnou údržbu provedla M. Nečásková v roce 1995 • Chemické nábrusy a analýzy P. Mařík

Technologický průzkum díla byl zadán na základě pochybností tehdejší ředitelky OGL Věry Laštovkové a kurátorky sbírek Evy Výtiskové o slohové čistotě díla a jeho časovém zařazení i pochybností o údajných zbytcích signatury v levém dolním rohu díla.

Bylo jednoznačně prokázáno, že malba vznikla až po polovině 19. století. Chybí podklady, které jsou typickou součástí výstavby barokních deskových obrazů, barevná vrstva vykazuje vyšší rozpustnost než tři staletí staré malby a na řadě míst malba obsahuje i ve spodních vrstvách moderní zelený pigment chromoxid, užívaný až po polovině 19. století. Dalšími metodami průzkumu byla doložena absence přemaleb, a byla tak vyvrácena možná námitka o původu chromoxidu z pozdější opravy. Zkoumání údajných zbytků signatury zvětšovací technikou ukázalo, že se jedná o poškození vzniklé při osazování díla do rámu.

Nábrus vzorku barevné vrstvy dokládá absenci podkladu a přítomnost moderního pigmentu (chromoxidu ohnivého) ve spodní vrstvě malby

Stav po restaurování

IR fotografie malby neodhaluje přípravnou kresbu

Luminiscence v UV záření (v průběhu snímání laků) dokládá nepřítomnost přemaleb a retuší

RTG snímek prokazuje vynechání podkladu a malý obsah těžších pigmentů, zejména olovnaté běloby

MILENA NEČÁSKOVÁ

*1953 v Praze

STUDIUM

- 1971–1976 matematicko-fyzikální fakulta UK v Praze, obor matematika, promovaná matematicka, 1982, RNDr.
- 1973–1979 Akademie výtvarných umění v Praze, obor restaurování, akademická malířka
- 2014–2021 VŠCHT v Praze, obor chemická technologie restaurování památek, Ing.

SPOLEČENSKÁ ČINNOST

Počátek 90. let členka rady oborové skupiny Asociace restaurátorů

- 1990–1994 členka redakční rady ročenky Technológia artis
- 1993 iniciátorka a hlavní organizátorka mezinárodního sympozia Historické výtvarné techniky v umění střední Evropy a česká restaurátorská škola pořádaného Asociací restaurátorů ve spolupráci s Národní galerií v Praze
- 1990–1992 práce v tzv. Horynově skupině při MK ČR na novele památkového zákona
- 2003–2007 členka restaurátorské komise MK pro restaurování

MEZINÁRODNÍ STÁŽE

- 1991, 1994 Getty Conservation Institute, Los Angeles

SAMOSTATNÉ RESTAURÁTORSKÉ REALIZACE – VÝBĚR

Desková malba

Sv. biskup, Sv. rytíř, od Mistra Theodorika, restaurování a průzkum, a Sv. prorok, průzkum, z kaple sv. Kříže na Karlštejně, 1993–1996

Judita, z dílny L. Cranacha staršího, průzkum a restaurování obrazu ze sbírek Královské kanonie premonstrátů na Strahově, 2001

Soubor olejomalb na dřevěné podložce ze 16. až 18. století od nizozemských malířů, průzkum a restaurování, ze sbírek Oblastní galerie Liberec, 1995–2013

Klanění králů, od Geertgena tot Sint Jans, průzkum a restaurování deskové malby ze sbírek Pražského hradu, 2010

Vnitřek chrámu a Egyptský chrám, od L. Kohla, ze sbírek Pražského hradu, 2022

Malba na plátně

Oltářní obrazy Sv. Ignác adoruje Nejsvětější Trojici, sv. Josef s Ježíškem a Ukřižování od J. J. Heinsche a oltářní obraz sv. Barbory od I. Raaba z kostela sv. Ignáce v Praze, průzkum a restaurování, 1996–2000

Felčar a dvě ženy od P. Brandla, průzkum a restaurování, pro výstavu „Petr Brandl – Malíř neřestí pozemských“ pořádanou Národní galerií v Praze, 2005

Lov na volavky a Zásnuby českého vévody od F. Marchettiho, průzkum a restaurování (s J. Stöcklem), ze sbírek Pražského hradu, 2013

Hlavní oltářní obraz Nanebevzetí Panny Marie od J. K. Lišky a obrazy V. V. Reinera a M. Willmanna z bočních oltářů klášterního kostela Nanebevzetí Panny Marie v Oseku, restaurování a restaurátorská údržba, 2019–2022

Polychromovaná plastika

Sv. Petr od M. V. Jäckela, Naděje od R. J. Prachnera, sv. Jan Křtitel, sv. Zachariáš a sv. Anežka Římská od I. Weisse, průzkum a restaurování dřevěných polychromovaných soch z kostela sv. Ignáce v Praze, 1995–2001

Osm dřevěných polychromovaných soch z exteriéru orloje na Staroměstském náměstí v Praze, průzkum a restaurování se stanovením skladby soch a vakuovou impregnací těžce narušeného dřeva, ve spolupráci s technoložkou I. Kučerovou, 1998–1999

Trůnící Madona a Světec s knihou, průzkum a restaurování pozdně gotických dřevořezb, pro novou expozici NG v Jiřském klášteře, 2000

Soubor sádrových plastik od A. Rodina, J. Štursy, J. V. Myslbeka, F. Bílka, M. Durasové a dalších autorů, průzkum a restaurování plastik těžce poškozených povodněmi v roce 2002, ze sbírek Národní galerie v Praze, 2005–2007

Sv. Šebestián, restaurování polychromované sochy ze 16. století z Oblastního muzea v Chomutově, pro výstavu „Bádník a král – Bohuslav Hasištejnský z Lobkovic“, 2007

Figurativními plastikami zdobená gotická kamenná menza se zbytky polychromie, průzkum a restaurování, ze Svatováclavské kaple chrámu sv. Víta v Praze, 2011

Nástěnná malba

Faethonův pád od F. A. Schefflera, průzkum, odkryv a restaurování fresky na zámku Jemniště, 1993–1994

Proměnění Páně od V. V. Reinera, restaurování fresky na zámku Jemniště, 1994

Didonina smrt od M. V. Halbaxe a Válka a mír od neznámého autora, průzkum techniky, odkryv a restaurování nástropních maleb v 1. patře Šternberského paláce Národní galerie v Praze, 1999

Fresky V. V. Reinera na klenbě transeptu kostela Nanebevzetí Panny Marie v Oseku, 2007–2013

Svatováclavská kaple, výjevy: Vražda Podivena v lázni, sv. Václav navštěvuje vězně, sv. Václav kácí šibenice, sv. Václav pohřbívá chudé, sv. Václav přináší vdově dříví, Zavraždění sv. Václava, malby andělů a českých světců v pásu za sochou sv. Václava, portrét krále Vladislava Jagellonského, Kristus na hoře Olivetské, Ukřižování s Pannou Marií, sv. Janem a donátory, Vzkříšení na jižní, západní a východní stěně Svatováclavské kaple; průzkum všech maleb a uměleckořemeslných prvků v kapli a restaurování vyjmenovaných nástěnných maleb, gotických maleb z poslední třetiny 15. století a maleb Mistra Litoměřického oltáře chrámu sv. Víta v Praze, 2006–2011

Nebeský Jeruzalém, románská nástěnná malba na klenbě presbytáře v bazilice sv. Jiří na Pražském hradě, průzkum a restaurování (se Z. Kafkovou), 2012

Votivní obraz Madony s Ježíškem z kaple sv. Kříže a Votivní obraz s Madonou a Ježíškem z kaple sv. Maří Magdalény, zvané Valdštejnská, v chrámu sv. Víta v Praze, dlouhodobý monitoring stavu obou gotických nástěnných maleb vč. měření klimatu a změn vlhkosti povrchu, restaurování maleb v letech 2014 a 2019 (naposledy s J. Pekárkovou)

Mozaika

Mozaika Posledního soudu nad Zlatou bránou chrámu sv. Víta v Praze, účast na přípravě mezinárodního projektu od roku 1991 a při realizaci restaurování v letech 1998–2000 (spolu s A. a M. Martanovými a E. Skarolkovou), monitoring stavu díla od roku 2007 dodnes (s I. Kučerovou)

Mozaika Křest Kristův v Jordánu od M. Švabinského v chrámu sv. Víta v Praze, restaurování, 2005

RESTAUROVÁNÍ A ÚDRŽBA OBRAZOVÝCH SBÍREK

Královská kanonie premonstrátů na Strahově, restaurování poškozených výtvarných děl ze sbírek kláštera, od počátku devadesátých let dosud

Oblastní galerie Liberec, průběžné restaurování a údržba výtvarných děl ze sbírek galerie, od počátku osmdesátých let do roku 2021

Oblastní galerie Vysočiny v Jihlavě, restaurování poškozených děl ze sbírek a výbavy galerie, od počátku devadesátých let dosud

KOMPLEXNÍ RESTAURÁTORSKÉ PRŮZKUMY – PŘÍPRAVA RESTAURÁTORSKÝCH PROJEKTŮ

Týnský chrám v Praze, průzkum nástěnných maleb, historických omítek, štukových plastik a mobiliáře interiéru, 1994

Kostel sv. Ignáce v Praze, průzkum nástěnných maleb, historických omítek, štukových plastik a mobiliáře interiéru, 1995

Chrám Nanebevzetí Panny Marie v Polné, průzkum nástěnných maleb, historických omítek, štukových plastik a mobiliáře interiéru, 1999

Šternberský palác Národní galerie v Praze, průzkum nástěnných maleb v prostorech paláce, 1999–2000

Schwarzenberský a Salmovský palác Národní galerie v Praze, průzkum nástěnných maleb a záklopových stropů, 2004

Pražský hrad, Svatováclavská kaple, průzkum nástěnných maleb a ostatní uměleckořemeslné výzdoby interiéru, 2007

Osek, klášterní kostel Nanebevzetí Panny Marie, průzkum nástěnných maleb a štukové výzdoby, 2007, průzkum oltářů a mobiliáře interiéru a jeho výbavy, 2016

Karlovy Vary, Císařské lázně, průzkum výtvarných děl a uměleckořemeslných prací v interiéru objektu, 2013

Chrám sv. Barbory v Kutné Hoře, průzkum nástěnných maleb, 2013

Chrám sv. Barbory v Kutné Hoře, průzkum oltářů a vestavěného mobiliáře, 2013

Klatovy, bývalý jezuitský chrám Panny Marie, průzkum nástropních maleb, štukové výzdoby, oltářů a kazatelny, balustrád a ostatní výbavy

Plzeň, katedrála sv. Bartoloměje, průzkum nástěnných maleb, historických omítek a mobiliáře chrámu, 2015

KOPIE, REPLIKY, REKONSTRUKCE – VÝBĚR

Portrét Jana Kryštofa Schambogena, rektora Univerzity Karlovy, kopie barokní olejomalby pro sál s portréty rektorů univerzity v Klementinu, 1993

Čtyři reliéfy s biblickými náměty, repliky zcizených reliéfů z hlavního oltáře kostela sv. Matouše v Prackovicích, 2008

Sv. Bartoloměj, replika zcizeného oltářního obrazu z kostela sv. Bartoloměje ve Smolnici, 2010

Krajina s řekou a čluny, kopie rozměrné temperové závěsné malby – pozadí z historického fotoateliéru, ze série kopií vytvořených Brandl s. r. o. pro interaktivní expozici NTM v Praze, 2010

Karyatida, replika zcizené zlacené dřevorezby z kazatelny kostela Nejsvětější Trojice ve Valči (ve spolupráci s řezbářem K. Mahelkou a pozlacovačkou N. Březinovou), 2010

Sv. Barbora, replika zcizeného oltářního obrazu z kostela Nejsvětější Trojice ve Valči, 2011

Osm obrazů českých patronů a Madona, volné repliky zcizených deskových maleb a olejomalby na plechu z Božích muk a z kaple sv. Jana Nepomuckého v Polné, 2013 (ve spolupráci s pozlacovačkou N. Březinovou)

SPOLUPRÁCE S INSTITUCEMI

Cisterciácké opatství Osek, Getty Conservation Institute, Královská kanonie premonstrátů na Strahově, Národní galerie v Praze, Národní památkový ústav, Oblastní galerie Liberec, Oblastní galerie Vysočiny v Jihlavě, Pražský hrad, Severočeské muzeum v Liberci, Vysoká škola chemicko-technologická v Praze

PRÁCE REALIZOVANÉ PROSTŘEDNICTVÍM SPOLEČNOSTI BRANDL s. r. o. pod vedením M. Nečáskové jako hlavní restaurátorky s její přímou účastí na provádění prací – výběrově

Restaurátorská umělecká společnost Brandl s. r. o. byla založena v roce 1991 pro realizaci komplexních restaurátorských zakázek, které vyžadují spoluúčast více kvalifikovaných restaurátorů, protože jsou nad rámec odborné specializace nebo časových možností jednotlivého, samostatně pracujícího restaurátora. M. Nečásková je jednatelkou společnosti od roku 1993. Brandl s. r. o. pro každou zakázku sestavuje kolektiv zkušených restaurátorů, nositelů příslušných oprávnění k restaurování kulturních památek, podle

charakteru a rozsahu prací na dané zakázce. M. Nečásková se na zakázkách realizovaných společností Brandl podílí jako koordinátor a hlavní restaurátor i jako provádějící restaurátor části prací v rámci odbornosti svého oprávnění k restaurování.

Vrtbovská zahrada, restaurování a rekonstrukce sochařské a malířské výzdoby včetně rekonstrukcí, 1993–2000

Interiér chrámu sv. Ignáce v Praze, průzkum a restaurování, 1996–2001

Šternberský palác Národní galerie v Praze, restaurování nástěnných maleb a štukové výzdoby se zlacením v bývalé konírně, sálu vedle rondelu a salonech 1. a 2. patra paláce, 1999–2001

Doksany, klášterní kostel Narození Panny Marie, restaurování hlavního oltáře od F. Preisse, 2001–2005

Čtyři sály Schwarzenberského paláce Národní galerie v Praze, restaurování renesančních nástropních maleb (zavěšených temperových obrazů na malovaném dřevěném roštu), 2005–2007

Polná, chrám Nanebevzetí Panny Marie, restaurování nástěnných maleb, štukové výzdoby, obrazů, maleb, soch a ostatní výzdoby a výbavy interiéru, 2001–2018

Pražský hrad, Svatováclavská kaple, restaurování nástěnných maleb (mimo severní stěnu) a ostatní uměleckořemeslné výzdoby interiéru, 2006–2011

Pražský hrad, Kaple sv. Kříže, restaurování nástěnných maleb a uměleckořemeslných prací výzdoby interiéru, 2009–2010

Velehrad, bazilika Panny Marie a sv. Cyrila a Metoděje, restaurování interiéru presbytáře a transeptu, 2008–2010

Valeč, kostel Nejsvětější Trojice, restaurování mobiliáře včetně rekonstrukcí zcizených obrazů, soch a řezeb dle dochované dokumentace, 2010–2011

Kuks, Hospitál, restaurování nástěnných maleb cyklu Tance smrti a nástěnných maleb v lékárně a kapli Hospitálu, 2012–2015

Želiv, klášterní kostel Narození Panny Marie, restaurování šesti oltářů, chórových kostelních lavic, dvou varhanních skříní a kazatelny, 2016

Klatovy, bývalý jezuitský chrám Panny Marie, restaurování nástropních maleb J. Hiebela, balustrád, kostelních lavic a zpovědnic, 2017–2020

Kadaň, františkánský klášter Panny Marie a Čtrnácti sv. Pomocníků, restaurování nástěnných maleb a historických omítek v hlavní a severní lodi kostela, v křížové chodbě, kaplích sv. Kateřiny, sv. Antonína a sv. Kříže, refektáři a vstupních prostorách, restaurování všech oltářů a kazatelny, 2009–2021

Osek, klášterní kostel Nanebevzetí Panny Marie, restaurování chórových lavic, nástěnných maleb a štukové výzdoby, oltářů a mobiliáře interiéru a jeho výbavy, 1999–2021

Historická budova Národního muzea v Praze, restaurování Panteonu a maleb J. Mařáka na schodištích, 2015–2019; M. Nečásková navíc pracovala jako hlavní restaurátor pro malby a všechny uměleckořemeslné práce v interiéru budovy

SKUPINOVÉ RESTAURÁTORSKÉ VÝSTAVY – kurátorka, restaurátorka, spoluautorka katalogu

1997 Restaurovaná barokní díla z kostela sv. Ignáce v Praze, Galerie Miro, Kostel sv. Rocha, Praha

SKUPINOVÉ RESTAURÁTORSKÉ VÝSTAVY – restaurátorka

- 1983 Výsledky restaurátorských prací v kostele sv. Klimenta v Praze, Výstavní síň GHMP v Křížové chodbě a Rytířském sále Staroměstské radnice v Praze
- 1989 Restaurátorské umění 1948–1988, Mánes, Praha
- 1993 Magister Theodoricus, Restaurované deskové obrazy z kaple sv. Kříže na Karlštejně, GHMP, Dům U Kamenného zvonu
- 1995 Nově restaurovaná díla barokního umění, GHMP, Dům U Kamenného zvonu
- 1996 Barokní sochařská dílna Jelínků z Kosmonos, Národní galerie Praha
- 2005 Restaurování hlavního oltáře klášterního kostela Narození Panny Marie v Doksanech, František Preiss – Restaurované sochy z klášterního kostela Narození Panny Marie v Doksanech, Národní galerie v Praze

SAMOSTATNÉ RESTAURÁTORSKÉ VÝSTAVY

- 2010 Geertgen tot Sins Jans: triptych s Klaněním tří králů ze sbírek Pražského hradu, Obrazárna Pražského hradu

LITERATURA – AUTORSKÉ ČLÁNKY – VÝBĚR

Základní metody restaurátorského průzkumu barevné vrstvy, in: *Technologia artis* 1, Praha 1990

Kulturní dědictví a restaurování, in: *Bulletin památkové péče* 1991, č. 7, s. 80–82 a 107–109

Venušina toaleta, deskový obraz ze zámku Zákupy, in: *Technologia artis* 2, Praha 1992

Mozaika Posledního soudu na chrámu sv. Víta v Praze, in: *Technologia artis* 3, Praha 1994

Srovnání freskové techniky F. A. Schefflera a V. V. Reinera ze zámku Jemniště, in: *Technologia artis* 4, Praha 1996, s. 33–36

Die Restaurierung des Mosaiks das Jüngste gericht am Prager Veitsdom, in: *Internationale Tagung der Dombaumeister, Münsterbaumeister und Hüttenmeister Prager Burg*, 4.–8. Oktober 1999, Dokumentation, Praha 1999, s. 60–63

Restaurování dřevěných soch z orloje na Staroměstském náměstí v Praze, s Irenou Kučerovou, in: *Sborník z konzervátorského a restaurátorského semináře, Písek 2000*, Brno 2000, s. 11–14

Research in Mosaic Cleaning, in: *Conservation of the Last Judgement Mosaic st. Vitus Cathedral, Prague*, Los Angeles 2005, s. 167–175

Documentation of the Last Judgement Mosaic, s Francesca Piqué, in: *Conservation of the Last Judgement Mosaic st. Vitus Cathedral, Prague*, Los Angeles 2005, s. 191–210

Conservation Treatment of the Last Judgement Mosaic, in: *Conservation of the Last Judgement Mosaic st. Vitus Cathedral, Prague*, Los Angeles 2005, s. 211–222

Restaurování mozaiky Posledního soudu na Zlaté bráně chrámu sv. Víta v Praze, in: Sborník z konzervátorského a restaurátorského semináře, České Budějovice 2001, Brno 2001, s. 62–64

Barokní nástěnné malby ve Šternberském paláci na Hradčanech, in: Dějiny a současnost XXIV, 2002, č. 4, s. 54–55

Objevy barokních nástěnných maleb ve Šternberském paláci, in: SPEKTRA nátěrových hmot, 2002, č. 6, s. 64–65

Vrtbovská zahrada, in: SPEKTRA nátěrových hmot, 2003, č. 6, s. 79–81

Konzervace a restaurování nástropních maleb v ambitech Lorety v Rumburku, in: Zpravodaj STOP, sv. 5, 2003, č. 2, s. 25–35

Restaurování jižní chórové lavice, zpovědnice a skříně z kostela Nanebevzetí Panny Marie cisterciáckého kláštera v Oseku, in: Barokní umění v severozápadních Čechách, Opitzův sborník, Ústí nad Labem 2003, s. 235–252

Rekonstrukce, replika a kopie v památkové péči a restaurování s příklady z Rumburku, Křešic a Prosmyk, in: Restaurované severozápadní Čechy, Opitzův sborník, Ústí nad Labem 2008, s. 31–46

Technika a stratigrafie nástropních a nástěnných maleb kleneb presbytáře a transeptu baziliky sv. Cyrila a Metoděje na Velehradě, in: Zprávy památkové péče 69, 2009, č. 5, s. 341–343

Restaurování presbytáře baziliky Nanebevzetí Panny Marie a sv. Cyrila a Metoděje na Velehradě, in: Sic Servasse luvat: Restaurování presbytáře a transeptu baziliky Nanebevzetí Panny Marie a sv. Cyrila a Metoděje na Velehradě v letech 2008–2010, Velehrad 2010, s. 61–82

Restaurování a průzkum nástěnných maleb ve Svatováclavské kapli chrámu sv. Víta na Pražském hradu, in: Zprávy památkové péče 72, 2012, č. 6, s. 420–424

Mozaika Posledního soudu na Pražském hradě: 17 let po restaurování třetího panelu díla a 7 let po realizaci nové koncepce údržby, in: Zprávy památkové péče 77, 2017, č. 3, s. 323–327

Restaurování fresek, in: Práce jako na kostele, Klatovy 2021, s. 121–133

KATALOGY VÝSTAV

Magister Theodoricus, Restaurované deskové obrazy z kaple sv. Kříže na Karlštejně, GHMP, Praha 1993

Nově restaurovaná díla barokního umění, GHMP, Praha 1995

Restaurování soch ze Sobotky, Barokní sochařská dílna Jelínků z Kosmonos, Národní galerie, Praha 1996

Restaurovaná barokní díla z kostela sv. Ignáce v Praze, Restaurátorská společnost Brandl, 1997

František Preiss – Restaurované sochy z klášterního kostela Narození Panny Marie v Doksanech = The restored statues from the Monastic Church of the Nativity of the Virgin at Doksany, Národní galerie v Praze, 2005

Geertgen tot Sins Jans: triptych s Klaněním tří králů ze sbírek Pražského hradu, Obrazárna Pražského hradu a restaurátorská společnost Brandl, 2010

Makrosnímek pastiglia s orlicí z obrazu Svatý biskup od Mistra Theodorika

MILENA NEČÁSKOVÁ – RESTAUROVÁNÍ

9. 3. – 28. 5. 2023

kurátorka výstavy: Zuzana Štěpanovičová

grafická spolupráce: Michael Čtveráček

fotografie: archiv Mileny Nečasové, Milada Dománková, Jakub T. Jankiewicz, Dorothea Pechová, Milan Posselt, Jakub Stepanovic, Jiří Šindelář

produkce: Markéta Kroupová

instalace: Luděk Lukuvka, Lumír Švec

doprovodný program: Iva Kotalíková

tisk: Autoplachty reklama Ryška s. r. o.

Komentované prohlídky za účasti restaurátorky Mileny Nečasové
29. 3. v 18.00 (středa) • 28. 5. v 15.00 (neděle)

Severočeské muzeum v Liberci děkuje za zapůjčení exponátů těmto institucím:

Klášter cisterciáků v Oseku

Oblastní galerie Liberec

Město Havlíčkův Brod

Římskokatolická farnost Stará Role

Záštitu nad výstavou převzala náměstkyně hejtmana
Libereckého kraje Květa Vinklátová

Zvěstování Panny Marie, stav po restaurování